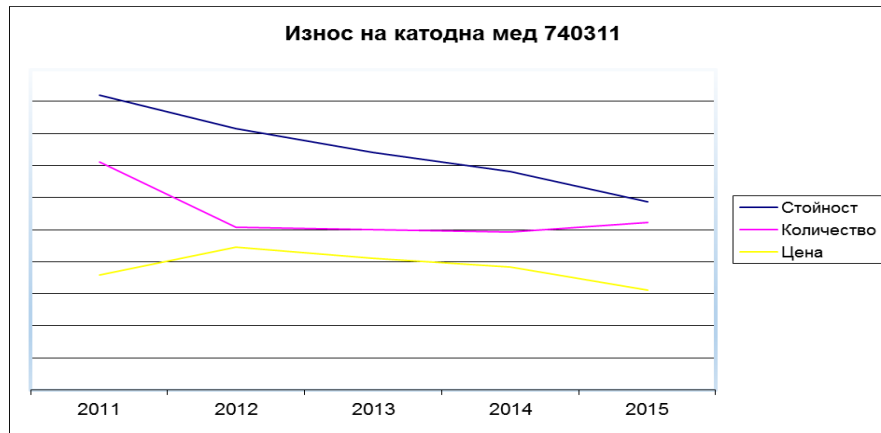

В класацията на световния износ през 2015 г.: България отново е на 64 позиция

За периода 2011-2015 г. българският износ, измерен в щатски долари,¹ намалява средногодишно с 1 %. Негативната тенденция се дължи на спад от 5% през 2014 и още по-голям спад от 12% през 2015 г. За петте години световният внос се е свил с 2% средногодишно, а само 2015 спрямо 2014 г. спадът е с 13%, т.е. България се представя малко по-добре от повечето основни търговски партньори.

През 2015 г. стойността на еврото към щатския долар спада с 20% спрямо 2014 г. Това се отразява на всички икономики, обвързани с еврото. Например, въпреки че българският износ в щ. д. спада с 12%, България се изкачва в световната ранглиста на износителите от 65 на 64 място. Други причини за спада могат да се търсят в колебанията на цените на суровините. В световен план количеството на търгуваните суровини не се променя драстично, но в стойностно изражение има спад – и поради цените, и поради курса на долара. Сред водещите 20 стоки в износа ни, само 4 имат ръст в единичните цени, а с най-голям спад в цените са метали, горива, пшеница и електрическа енергия. Например, водещият продукт в експортната ни листа – катодна мед, макар да има 6% ръст в количеството, поради спад с близо 19% на цената бележи стойностно намаление 2015 спрямо 2014 г. с почти 14%:

На повечето от водещите пазари също бележим спад, като спад над средния от 12% има при износа за Турция, Гърция, Франция, Белгия, Китай, Русия. Значителен ръст има на пазарите на Египет, Словения, Кипър, Иран, Саудитска Арабия.

Българският износ е 25,779 млн. щ. д. Както и досега, България е лидер в износа на някои нишови продукти. Наблюдава се ръст в износа на стоки с по-висока добавена стойност като медикаменти, електрически и електронни изделия, машини, детайли и възли за автомобили.²

¹ Износът, измерен в щатски долари, позволява съпоставка с всички други държави и използването на статистиката и инструментите на Световната търговска организация (СТО)

² В СТО не са постъпили данни за българския износ на специална продукция (глава 93 от ХС) и този износ не се коментира в материала. По експертна оценка износът на групата стоки е около 730 мил. щ.д., което ѝ отрежда между 8-мо и 9-то място в експортната ни листа.

1. Преглед на износа по стокови групи

Въпреки големия спад в цените и оттам – общата стойност, износьт на горива и електричество отново оглавяват класацията. Пробивът идва от групата на електроника и електротехника, която за първи път заема второ място. Следват медните изделия, машини и части, зърно, конфекция, фармация, пластмасови продукти, автомобили и части за тях. Пластмасови изделия и автомобили и части се изкачват с по три места нагоре, измествайки трикотажа и маслодайните семена.

Водещи стокови групи в износа на България, 2015 (над 500 млн. щ. д.)

Гл. МТ	Описание	Износ 2015 хил. щ. д.	Дял %	Ръст в % 2015/2014
27	Минерални горива и ел. енергия	2 737 981	10,6	-26
85	Електрическа и електронна апаратура	2 509 752	9,7	1
74	Мед и изделия от мед	2 289 684	8,9	-16
84	Машини и механизми	2 043 119	7,9	-11
10	Житни растения	973 495	3,8	-21
62	Облекла, различни от трикотажните	904 332	3,5	-14
30	Фармацевтични продукти	898 226	3,5	-12
39	Пластмасови изделия	743 146	2,9	-6
87	Автомобили, трактори, велосипеди, вкл. части и принадлежности	711 843	2,8	-4
61	Трикотажни изделия	679 282	2,6	-19
12	Маслодайни семена	611 088	2,4	-23
94	Мебели и осветителни тела	594 759	2,3	-6
26	Руди, шлаки и пепели	534 048	2,1	-16
	Всички продукти	25 778 746		-12

По експертна оценка, износьт на суровини и продукти с много ниска степен на преработка е около 30%.

Групите стоки с ръст са: електроника и електротехника, торове, етерични масла и козметика, играчки, какаови изделия (24% ръст!). Групи стоки, които имат спад в износа по-малък от спада на световния внос, са: машини, пластмасови изделия, автомобили и части, мебели, изделия от стомана, стъкло, алуминий, оптическа и медицинска апаратура, изотопи, гума, хартия, мелничарски продукти. Групите стоки, които регистрират спад в износа по-голям от спада на световния внос (т.е. загуба на пазарни позиции), са: горива, мед, зърно, конфекция, трикотаж, маслодайни семена, руди, шлаки и пепели, желязо и стомана.

2. Износ на стоки

Листата се оглавява от катодна мед, следвана от леки горива, анодна мед, други петролни деривати. При всички тях има отстъпление в пазарните позиции, т.к. спадът в износа е по-голям от спадът на световния внос. При леките горива спадът е 29%, въпреки че изнесеното количество е най-голямото, откакто има статистика за тази позиция, при другите петролни деривати спадът е 49% при спад в количеството 28%.

- **Медикаментите** в дози бележат средногодишен ръст от 12% за последните 5 години, въпреки спада от 18% за 2015/2014.
- Износьт на **пшеница** спада със 7%.

- Износът на **електричество** расте с 14%, въпреки че световният внос намалява с 8%. Това нарежда България на 14 място в света по износ на електроенергия.
- **Нефтените масла** присъстват по-забележимо в експортната ни листа едва от 2014 г., но вече са на 8-мо място в нея, а България се е изкачила до втори доставчик на световните пазари след САЩ. От гледна точка на пазара притеснения буди фактът, че нефтените масла се изнасят почти единствено за Сингапур, а Сингапур не отчита внос от България, дори целият внос на Сингапур на тази стока е 15 пъти по-малко от декларираният от България износ.
- Износът на **маслодаен слънчоглед**, който в последните години редовно е сред водещите стоки, намалява с 19%, но все пак сме на трето място в света.
- Следват две стоки с все по-впечатляващо представяне – комплекти **проводници** за автомобили и **електротехническа апаратура** с ръст за миналата година съответно с 8% и с 23%, което нарежда България на 20 място в света за всяка от двете стоки.
- България упорито продължава да бъде единствената държава в региона, която изнася **руди и концентрати от благородни метали**, като застава на 4 място сред световните износители. Според българската статистика, единственият пазар е Германия, но в немската статистика няма внос от България. Самата Германия от години декларира 0 износ на тази стока, което значи, че рудите и концентратите се преработват в последваща стока в самата Германия, а не се ре-експортират в държави с по-ниски екологични стандарти.
- На 13-то място в експортната листа са **медни концентрати** с основен пазар – Намибия, износът спада с 19%.
- Износът на цигари намалява с 24%, на царевица – с 44%, на калцинирана сода – 17%:
 - Основен пазар за **цигарите** ни продължават да са арабските държави, като ОАЕ държат 72%. Интересно е да се отбележи, че ОАЕ декларира доста по-голям внос от България, отколкото е декларираният български износ, и в стойностно, и в количествено изражение.
 - Сред селскостопанския ни износ най-голям спад има **царевицата** – цели 44%, при спад на световния внос с 3%.
 - Спад има и в износа на **калцинирана сода** със 17%, докато вносът расте с 2%.
- Все по-голяма част от **слънчогледа** се преработва до сурово олио, което извежда страната ни до 5 място сред световните износители на олио.
- Ръстът на **електронната промишленост** в България се отразява и в износа на резистори – 19% и заемаме 6 позиция в света.
- Износът на **велосипеди** продължава възходящия тренд, за 5 години се е удвоил и сме на 10-то място в света.

Водещите 20 стоки в износа на България, 2015

Код МТ	Описание	Износ 2015 хил. щ. д.	Ръст в % 2015/2014	Място в световния износ
740311	Рафинирана катодна мед	1 172 488	-14	14
271012	Леки нефтени деривати	989 480	-29	37
740200	Нерафинирана анодна мед	760 997	-18	2
271019	Други нефтени деривати	682 658	-49	43
300490	Медикаменти в дози	670 555	-18	30

100199	Пшеница	605 964	-7	12
271600	Електроенергия	601 259	14	14
270799	Нефтени масла	402 951	-6	2
120600	Семена от слънчоглед	402 462	-19	3
854430	Комплекти проводници за автомобили	386 932	8	20
853890	Електротехническа апаратура	291 658	23	20
261690	Руди и концентрати от благородни метали	278 348	-12	4
260300	Медни концентрати	228 468	-19	24
240220	Цигари	226 600	-24	21
100590	Царевица	208 390	-44	11
283620	Калцинирана сода	206 058	-17	4
151211	Слънчогледово олио, сурово	183 707	-1	5
853340	Резистори	164 714	19	6
854231	Процесори, контролери	143 307	-9	30
871200	Велосипеди	143 063	-1	10

3. Кои са нашите ниши?

Има някои значителни размествания сред най-добре представящите се стоки в световен план. Излизаме на първо място в света при износа на брашна от маслодайни семена, различни от соево и синапено. Вече няколко години сме втори в света при износ на анодна мед, патешки месо и временно консервирани череши.

Нов продукт сред нишовите са нефтените масла, където също сме втори.

Маслодайният слънчоглед отстъпва от второ на трето място. Нови стоки в таблицата са тръбопроводи от каучук, резултат от чуждестранни инвестиции, заемаме трето място в световната ранглиста.

Още две стоки – седалки за тоалетни чинии и медна ламарина са на трето място. С големи обеми на четвърто място са руди и концентрати от благородни метали, калцинирана сода, тютюн на листа, санитарна керамика, рапица.

Важни стоки на пета позиция са сурово слънчогледово олио и хладилници и фризери.

Най-забележимо е отстъплението на „зърна, сплескани на люспи“, чийто износ от първо място в света отива на седмо и затова не попада в таблицата на стоките ни с най-високо място в световния износ.

Друг губещ са семената от кориандър: след като над 10 години бяхме втори в света, през 2015 отидохме на 4-то място.

Най-голям пазарен дял имаме при брашна от маслодайни семена – 21,8% от световния износ, временно консервирани череши – 19,2%, патешко месо – 17,1%, нефтени масла, анодна мед, маслодаен слънчоглед.

Български стоки с най-високо място в световния износ през 2015

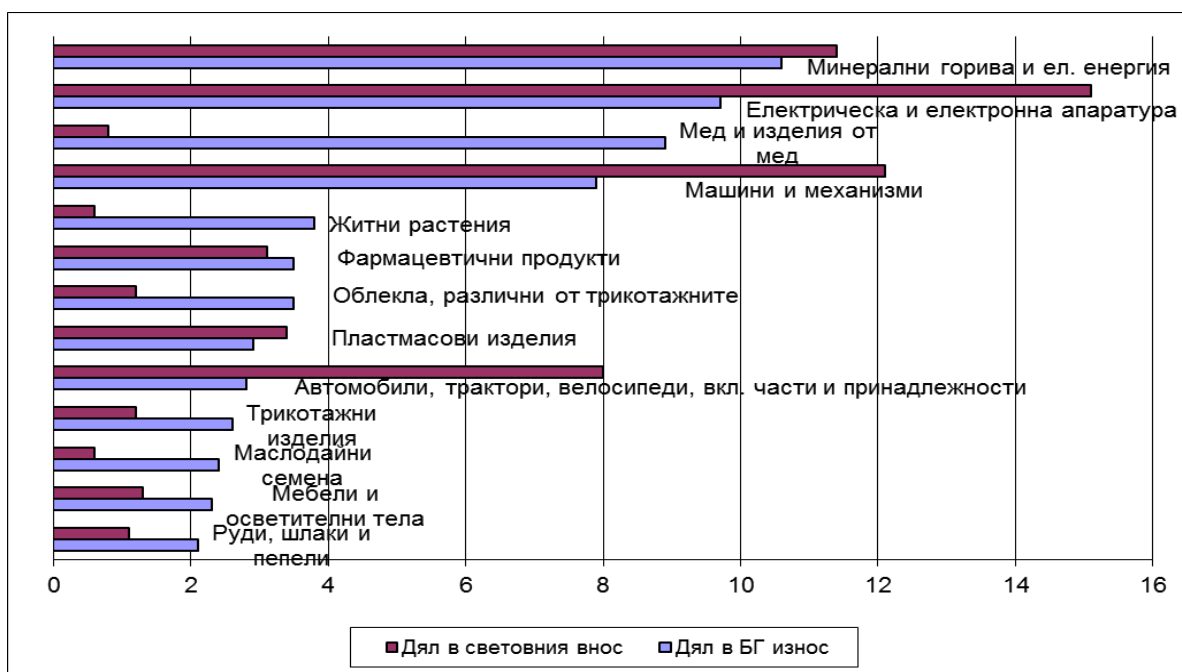
Код МТ	Описание	Място 2014	Място 2015	Износ хил. щ. д.
120890	Брашна от маслодайни семена	2	1	40 297
740200	Нерафинирана анодна мед	2	2	760 997
270799	Нефтени масла		2	402 951

020743, 020744, 020745	Патешки дроб/месо	2	2	64 003
081210	Череша, временно консервирани	2	2	20 195
120600	Маслодаен слънчоглед	2	3	402 462
400942	Подсилени тръбопроводи от каучук		3	99 709
392220	Седалки и капаци за тоалетни чинии	3	3	59 124
740929	Медна ламарина	4	3	24 969
401219	Неподсилени тръбопроводи от каучук		3	5 167

4. Световен внос

Вносните операции по целия свят през 2015 г. са били на стойност 16 496 милиарда щ. д. САЩ е най-големият вносител с 14% от световния внос, следван от Китай – 10,2%, Германия 6,4%, Франция 3,9%, Обединеното Кралство 3,8%, Япония 3,8%, Хонконг 3,3%, Южна Корея 2,6%, Холандия 2,5%, Канада, Италия, Мексико, Индия. Държавите най-много са внасяли електроника и електротехника – 15,1%, машини и апарати 12,1%, горива и енергия 11,4%, пътни превозни средства 8%, пластмасови изделия 3,4%, оптическа и медицинска апаратура, скъпоценности и бижута, фармацевтика, органични химикали.

Съпоставка между дела на водещите стокови групи в българския износ и дела на тези групи в световния внос, 2015 г.

Следните групи продукти имат по-голям дял в българския износ, отколкото е делът им в световния внос: мед и изделия от мед 11 пъти (!), житни растения 6 пъти, конфекция и трикотаж, маслодаини семена, руди, шлаки и пепели. Не много по-различен е делът в българския износ спрямо дела в световния внос при: горива и ел. енергия, фармацевтични продукти, пластмасови изделия, мебели и осветителни тела.

Има важни групи стоки с висока добавена стойност, чийто дял в световния внос е значително по-голям, отколкото делът им в българския износ: електрическа и електронна апаратура, машини и механизми, автомобили и части за тях.

5. Заключение

Курсът на щатския долар към лева влияе върху износа в краткосрочен план. Българският износ успява да се адаптира към промените в курса, но с известно закъснение. Курсът на щатския долар има по-голямо значение за стоки, които се търгуват на международни борси в долари (суровините). Постепенни промени в курса не са повлияли на стоки с по-висока добавена стойност.

Групи стоки в нашата экспортна листа с относително голяма добавена стойност са:

- Компоненти за автомобилостроене и машиностроене като хидравлика, машинни възли, акумулатори, лагери, кабели, електротехнически и електронни изделия, електрически ръчни инструменти;
- Хладилници, фризери и санитарен фаянс; изчислителни машини;
- Някои фармацевтични и медицински изделия;
- Оптични изделия, сензори;
- Някои софтуерни продукти за управление на процеси, игри;
- Любителска радиотехника, сноуборд, велосипеди.

Основни пазари за стоки с по-голяма добавена стойност са Германия, Италия, Франция, но изделията ни се вграждат там и след това се реализират в целия свят.

България може да увеличи износа си за развитите държави, като стане подизпълнител на техните фирми и се включи в глобалните вериги на доставки. С течение навремето ще се придобият знания и умения за по-широко самостоятелно навлизане на световните пазари под собствена марка и със собствени разработки.

Нарасналата конкурентоспособност се дължи основно на международни компании в България, и по-малко на местни фирми. Независимо от ползите от чуждестранните инвеститори, редица суровини и материали не се преработват достатъчно задълбочено и килограмовите цени на българския износ са сравнително ниски. По-скоро изключение са случаите на внедрени български разработки, независимо от произхода на инвестициите.

АВТОРИ:

Веселин Илиев

Главен директор „Външноикономическо сътрудничество“, БСК
тел. 02 932 09 54, e-mail: ierc@bia-bg.com

Милена Стоева

Експерт „Външноикономическо сътрудничество“, БСК
тел. 02 932 09 34, e-mail: ierc3@bia-bg.com

www.ierc.bia-bg.com , www.facebook.com/IERCBIA